

Andrzej Żebrowski

Wprowadzenie

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Politologica 8, 4-5

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wprowadzenie

Przemiany polityczne i społeczne zapoczątkowane na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku spowodowały znaczne zawirowania w zakresie bezpieczeństwa międzynarodowego i narodowego. Zmieniły one również podejście do kwestii bezpieczeństwa państwa i jego zagrożeń. Funkcją bezpieczeństwa jest już nie tylko zapewnienie przetrwania, ale także ochrona dobrobytu i swobodnego stylu bycia, swobód i tożsamości narodowej, religijnej, etnicznej itd.¹

Procesy związane z poszukiwaniem nowych racjonalnych rozwiązań w zakresie bezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego państwa wymagają interdyscyplinarnego i wieloaspektowego podejścia. Współczesne środowisko bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego to miejsce istotnych przewartościowań w życiu społecznym, mentalności ludności i wzrostu zagrożeń o charakterze asymetrycznym. Oznacza to, że rozpatrywanie bezpieczeństwa państwa wyłącznie w kategoriach wojskowych i realizacji polityki zagranicznej jest dużym uproszczeniem.

Zachowaniem państw w środowisku międzynarodowym rządzą dwa dążenia pierwotne, które odzwierciedlają podstawowe interesy narodowe²:

- wola przetrwania, zachowania odrębnego istnienia i tożsamości, co w kategoriach bezpieczeństwa oznacza obronę suwerenności i integralności terytorialnej,
- dążenie do rozwoju własnej potęgi, niekoniecznie wojskowej, i nie tylko w stosunku do innych państw.

Obecnie bezpieczeństwo odnosi się do wszystkich obszarów rozwoju: politycznego, społecznego, demograficznego, gospodarczego, żywnościowego, zasobów surowcowych, ekologicznego, naukowo-technicznego, technologicznego, kulturowego, humanistycznego, wojskowego i innych. Tym samym bezpieczeństwo odnosi się do wszystkich sfer działalności państwa.

Bezpieczeństwo jest naczelną potrzebą państw i systemów międzynarodowych, a jego brak wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia³.

Na pojęcie bezpieczeństwa narodowego składa się rzeczywisty brak jakiegokolwiek zagrożenia podstawowych wartości danego narodu (czynniki obiektywne) oraz poczucie (świadomość) braku takiego zagrożenia. Stan zagrożenia może być większy lub mniejszy niż subiektywnie postrzegany. Natomiast budowanie zaufania ma zazwyczaj charakter subiektywny, ponieważ dotyczy intencji, sfery odczuć i przekonań. Z natury obu

---

¹ J. Gołębiowski, *Bezpieczeństwo narodowe RP*, „Zeszyt Problemy Towarzystwa Wiedzy Obronnej” 1999, nr 1, s. 12 i 13.

² Ibidem, s. 14.

³ J. Kukułka, *Bezpieczeństwo a współpraca europejska – współzależność i sprzeczność interesów*, „Sprawy Międzynarodowe” 1982, nr 7, s. 29–40.

tych czynników – czyli bezpieczeństwa i zaufania wynika, że środki zmierzające do ich zapewnienia powinny być rozpatrywane w konkretnym czasie i miejscu⁴.

Przez bezpieczeństwo państwa należy rozumieć taki jego rzeczywisty stan stabilności wewnętrznej i suwerenności, który odzwierciedla brak zagrożeń (w sensie zaspokojenia podstawowych potrzeb egzystencjalnych i behawioralnych społeczeństwa oraz traktowania państwa jako suwerennego podmiotu w stosunkach międzynarodowych)⁵.

W asymetrycznym otoczeniu zewnętrznym i wewnętrznym państw występuje wiele zagrożeń o charakterze militarnym i pozamilitarnym. Eskalacja negatywnych zjawisk w połączeniu z zagrożeniami politycznymi, gospodarczymi i kulturowo-religijnymi stanowi wyzwanie dla elit politycznych i społeczeństwa. Wymaga to konstruktywnych decyzji i działań pozwalających na bezpieczny rozwój.

Warto mieć na uwadze to, że bezpieczeństwo nie jest kategorią stałą, ale dynamiczną, zmieniającą się w czasie. Wymaga to ze strony uprawnionych podmiotów państwa prowadzenia takiej polityki wewnętrznej i zagranicznej, które pozwolą na tworzenie odpowiednich warunków w celu zapewnienia jego bezpieczeństwa.

Skuteczność prowadzenia polityki państwa w sferze jego bezpieczeństwa zależy od obowiązującego porządku prawnego, struktur, kompetencji, zdolności elit politycznych, a także zaangażowania całego społeczeństwa.

Współczesne otoczenie państw jest asymetryczne i dlatego konieczne jest jego monitorowanie, szczególnie miejsc o podwyższonym ryzyku. Jego poznanie pozwala na podejmowanie racjonalnych decyzji, które umożliwiają zapobieganie i przeciwdziałanie występującym zagrożeniom.

W celu przybliżenia problemów dotyczących bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego państwa Instytut Politologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie przygotował odrębny numer „*Studia Politologica*” w przekonaniu, że pozwoli to na poznanie tych trudnych i złożonych kwestii.

Andrzej Żebrowski

---

⁴ S. Dworecki, *Od konfliktu do wojny*, Warszawa 1996, s. 13.

⁵ S. Dworecki, *Zagrożenia bezpieczeństwa państwa*, Warszawa 1994, s. 16.